

'Ik beloof dat ik zal vechten'

Na de groepsverkrachting van een 23-jarige vrouw in een bus in Delhi, eind vorig jaar, brak in India een ongekende verontwaardiging uit over het wijdverbreide geweld tegen vrouwen. Ook de vrouwenhaat en verkrachtingen in Bollywoodfilms werden onderwerp van discussie. Het voortouw hierin werd genomen door de immens populaire Shahrukh Khan, de Brad Pitt van India. 'Het spijt me dat ik een man ben', twitterde hij een paar uur nadat de vrouw twee weken na de verkrachting was overleden. Hij richtte zich tot zijn vrouwelijke volgers: 'Ik beloof dat ik zal vechten met jullie stem.'

The Dirty Picture (2008)

tember 2012 haalde hij de cover van de Aziatische versie van *Time Magazine*. 'Can an actor change a nation?' vroeg het tijdschrift zich af.

Hoewel verkrachtingsscènes in Bollywoodfilms sinds de jaren negentig minder voorkomen, komt vrouwenonderdrukking inmiddels op andere manieren aan de orde. Zo betoogt onder andere vrouwenactiviste Shabana Azmi. 'Grove teksten, voyeuristische camerahoeken, foto's van décolletés, blote navels en swingende heupen beroven vrouwen van hun autonomie,' verkondigde de actrice onlangs op Twitter.

Azmi, voornamelijk bekend van arthousefilms, zet zich in voor een sterkere representatie van vrouwen in Bol-

lywoodfilms. 'In een land waar baby-meisjes worden geaborteerd is het de verantwoordelijkheid van de filmindustrie een positief beeld van vrouwen neer te zetten. Zodat mensen inzien dat dochters geen last zijn, maar een zegen,' zei de 61-jarige actrice onlangs tegen *Bollywood life*.

Ze ziet *item songs* als een 'commerciële exploitatie' van films die de stereotypering van vrouwen in stand houden. Vrouwen zouden volgens Azmi vaker een dragende rol moeten krijgen en niet alleen een 'leuk cadeautje voor de held' moeten spelen.

Als voorbeeld noemt zij *The Dirty Picture* (2011), dat volgens haar precies laat zien wat er in de filmwereld gebeurt. De film gaat over een actrice die er alles

aan doet beroemd te worden en met mannen het bed induikt om hogerop te komen. Voor de camera hoeft ze alleen sensueel te bewegen en haar lippen te tuiten. Als niemand haar meer wil, sterft ze aan een overdosis.

De regisseur baseerde *The Dirty Picture* op het waargebeurde verhaal van Silk Smitha, een Zuid-Indiase actrice die bekend stond om haar erotische rollen. De film had een bruto omzet van 15 miljoen euro en ontving twaalf prijzen, de meeste voor hoofdrolspeelster Vidya Balan. Voornamelijk werd de film geprezen vanwege zijn 'nieuwe geluid' in een samenleving die wordt gedomineerd door mannen.

Maar er was ook kritiek. De produ-

centen moesten van het ministerie van Informatie en Omroep 59 stukken schrappen voordat de film op televisie mocht worden vertoond. Hij zou obscene scènes bevatten en Balan zou als sekssymbool een verkeerd beeld geven aan het publiek. Het is een ironie die symbool staat voor de verandering die gaande is in de Indiase filmwereld.

In het Westen staan Bollywoodfilms nog steeds bekend om hun melodramatische karakter, met kleurrijke zang- en dansscènes vol metaforische verwijzingen. De bekendste kaskraker is misschien wel *Mother India* (1957), over een arme plattelandsvrouw die in haar eentje twee zoons opvoedt en allerlei problemen overwint. Het is een mix van actie, romantiek, drama, komedie en musical. Precies volgens het recept van de klassieke 'masala' - genoemd naar het gelijknamige Indiase kruidenmengsel.

Dit soort verhalen bood in India een vorm van escapisme voor de lagere klasse. Tegelijkertijd waren de films toegankelijk voor een breed publiek. Een rondvliegende duif of twee bloemen die elkaar streelden: voor kinderen was het een lieflijk beeld, maar de opletende ouder zag een symbolisering van de liefdesdaad tussen man en vrouw. Het waren films waar het hele gezin naar kon kijken.

Maar sinds de eeuwwisseling zijn toon en thematiek aan het veranderen.

'Grove teksten, voyeuristische camerahoeken, foto's van décolletés, blote navels en swingende heupen beroven vrouwen van hun autonomie'

Waar vroeger de Indiase traditie een grote rol speelde, is tegenwoordig meer plaats voor thema's als homoseksualiteit (*My Brother Nikhil*, 2005) en dyslexie (*Taare Zameen Par*, 2007). Voorheen bleven dit soort onderwerpen gereserveerd voor de artistieke en minder goed bezochte filmhuisfilms, nu beginnen ze door te dringen tot de commerciële massaproducties.

De omslag in Bollywoodfilms is te verklaren uit de ontwikkeling van India zelf. De economie van het land groeit hard. Door de opkomst van een welvarende middenklasse zien filmmakers en producenten zich genoodzaakt aan te sluiten bij een nieuw publiek: de jonge Indiër met een eigen mening en een brede, wereldser blik.

Het betekent dat de films realistischer worden, maar ook dat ze meer zijn doordrongen van een westers gedachtegoed en explicieter zijn. Er wordt meer gekust en vrouwen komen al lang niet meer volledig bedekt in beeld. Dat is wennen voor een maatschappij die conservatieve normen hanteert als het gaat om de manier waarop vrouwen zich horen te gedragen en kleden.

Filmsterren doen sinds december hun best de maatschappelijke discussie op gang te houden. Op 20 april gingen honderden mensen in New Delhi de straat op toen een 5-jarig meisje was verkracht. Ze protesteerden tegen het trage optreden van de politie nadat de ouders het kind als vermist hadden opgegeven.

'Woede tegenover de politie is gerechtvaardigd, maar we moeten dieper graven om te begrijpen waarom we zo'n vrouwenhatende, zieke maatschappij aan het worden zijn', schreef Shabana Azmi.

Ook Amitabh Bachchan, de bekendste Bollywoodster met meer dan 200 films op zijn naam, liet op zijn blog zijn mening horen. 'De daders zouden moeten worden overgeleverd aan het publiek', vond hij. 'Gevangenis is geen oplossing. Opsluiting verandert niets aan hun manier van denken.'

De *Delhi gang rape* is inmiddels vertaald naar het toneel. De Zuid-Afrikaanse scriptschrijver Yael Farber bracht het stuk naar de Londense planken en gaf het de titel *Nirbhaya* - naar de naam die de media het slachtoffer gaven voordat haar identiteit bekend werd. Het is Hindi voor 'de onbevreesde'.

Vrouwelijke Bollywoodsterren die te maken hebben gehad met seksuele intimidatie komen in het stuk aan het woord. 'Het hele idee is dat erover wordt gepraat', zei Farber onlangs tegen *The Guardian*. 'Laat het geen nederlaag zijn dat dit meisje is gestorven. Laat het juist een mogelijkheid zijn om vooruit te komen.'

Nirbhaya is tot en met 26 augustus te zien in The Assembly Hall in Edinburgh. Een opvoering in India staat gepland op 16 december, precies een jaar na de verkrachting.

In Bollywood is een film in de maak. *Kill the Rapist* zal niet over de verkrachting zelf gaan, maar over een meisje dat wraak neemt. De hoofdrolspeelster is momenteel hard aan het trainen in de *martial arts* om de Indiase versie van Uma Thurman uit *Kill Bill* te worden. Producent Siddharta Jain: 'Als deze film ook maar één potentiële verkrachter beïnvloedt, is ons werk al gedaan.'